

Parlamentek és szokások Mutatványok ég és víz között

Nap mint nap halljuk a híreket, hogy a háromoldalú kerekasztal résztvevői elhatározták ezt, megállapodtak abban stb... Például: az új alkotmányban szerepeljen a kitétel: a polgári demokrácia és a demokratikus szocializmus értékeit egyaránt elfogadjuk. A kérdés most már csupán az: ki, vagy mi az a kerekasztal? Milyen jogon érzi magát felhatalmazva, hogy az ország alaptörvényét maga fogalmazza meg? Hosszú évek gyakorlata volt, hogy az Országgyűlés szavazógépként működött. Aztán új szelek kezdtek fújdogni és mindenki körusban kiáltotta, hogy valódi Parlamentre van szükség, amely nem bólint rá minden elébe tett kérdésre. Amde ez a kerekasztalnak nevezett furcsa képződmény nem maga járhatja le a Parlamentet azzal, hogy megszabja a legfőbb törvényhozó hatalomnak, mit tegyen, vagy mit ne? Milyen jogon tesz ezt a háromoldalú tárgyalások résztvevői? E kérdésekre kértünk választ Tóth Károly alkotmányjogásztól, a JATE adjunktusától.

● ● ●

— Néhány ember, akik különféle csoportoskákát képviselnek, nem határozhatják meg a Parlament munkáját — mondotta Tóth Károly. Arról főként nem dönthetnek, mi kerüljön az alkotmányba, és végképp nem vihetnek bele olyan nem definiálható kitételeket, mint a demokratikus szocializmus, amiről senki sem tudja, micsoda. Erdemes megvizsgálni, hogyan működik egy fejlett demokráciával rendelkező országban a parlament, mert nálunk néha bizony nevésegesen. Egy igazi, erős Országgyűlés nem tűné, hogy dirigáljanak neki.

— Lépten-nyomon hallani: különféle frakciók alakulnak. Legutóbb például a függetlenek alapították meg a sajátjukat. Eddig a frakciózásnak nálunk pejoratív értelme volt.

— Pedig nincs ebben semmiféle elítélendő, sőt! Komoly parlamenti hagyományokkal rendelkező országban a választások után az az első, hogy a parlamenti pártok vagy a koalíciók megalakítják a frakciókat, amelyek a pártok tükörképei. Ezek nem azonosak a hazai megyei képviselőcsoportokkal. (Nemcsak azért, mert az utóbbi területi alapon szerveződik.) A frakciók számára az ügyrend különféle jogokat biztosít. Ott kezdődik, hogy meghatározzák a frakcióalakítás minimális számbeli feltételét. Ilyen lehet például a képviselők öt százaléka, vagy harminc fő. Ez-

Frakciók, ellenzéki csoport, hivatásos képviselők?

után saját soraikból vezetőket választanak, ezt be kell jelenteniük a parlament elnökének. Ettől kezdve illetik meg a különféle jogok a frakcióit. Ilyen például, hogy jogosult a parlamenti tisztviselők személyeket jelölni. A vitákban felszólalási időt nem egyes képviselők, hanem a frakciók kapnak. (Ezzel elejét lehet venni az obstrukciónak, vagyis hogy a végtelenségig elhúzzák és döntésképtelenné tegyék a vitát.) Az interpelláció joga is a frakcióit illeti meg, elejét véve a személyeskedésnek. Bizalmatlansági indítványt a kormány ellen ugyancsak nem egyes képviselők, hanem a frakció terjeszthet be.

— Mennyiben érvényesül a frakciói fejelem?

— Szigorúan köti a képviselőket. Ha a párt vagy a frakció állást foglal egy kérdésben, ehhez a képviselőnek tartania kell magát. Ha kilép a pártból, melynek révén a Parlamentbe került, megszűnik a mandátuma is.

● ● ●

— Nálunk a közelmúltban megalakult az ellenzéki képviselők csoportja. Mi lehet ennek a célja, szerepe?

— Ez is bevett gyakorlat Nyugaton, azzal a különbséggel, hogy ott az ellenzék nem ellenségnek tekintik. Komoly funkciója van: kritika alatt tartja a kormány-pártot, távol tartja a hibás, felelőtlen döntésektől. Sajátos példaként a brit ellenzék szerepe. Ott a hivatalos kormány mellett az ellenzék árnyékkormányt alakít. Ennek tagjai fizetést kapnak, saját hivataluk van a parlamentben, minden információhoz hozzájutnak, amihez a tényleges kormány. Ez nagyon fontos, hiszen a kormányok hatalmas szakértői apparátusokkal bármikor kézben tudják tartani a képviselőket, akik természetesen minden kérdéshez nem értenek. Az árnyékkormány viszont birtokolja ezeket az információkat, nem lehet félrevezetni. Az is nagy előnye ennek a rendszernek, hogy ha a kormány megbukik, az árnyékkormány rögtön átveheti az irányítást, nincs üresjárat. Ezek mind olyan modellek, amelyek jól beváltak, idővel nálunk is kívánatos lenne bevezetésük.

— Arról is sok vita folyik, hivatások legyenek-e a képviselők, vagy — mint

ahogy nálunk — „amatőrök”?

— A kérdés eldöntése nemcsak a szándékán múlik. Nálunk a képviselő általános és egyedi utasításokhoz van kötvé. Az általános „mihelyztartás” eddig a népfőrdő programja volt, amit működése megkezdésekor el kellett fogadnia. Ezen kívül egyedi kötvetség is létezik, a választópolgárok érdekeinek képviselése, nem kötelező jelleggel: ha a képviselő úgy látja, hogy nem közérdekről van szó, nem köteles tartania magát hozzá. Ez a mandátumforma feltételezi, hogy a képviselő rendszeresen találkozik választóival. Másutt, például az NSZK-ban, nem így van. A nyugatnémet alkotmány 38. szakaszának első bekezdése kimondja: „A képviselők az egész népet képviselik, őket megbízás vagy utasítás nem köti, csak a lelkiismeretüknek vannak alárendelve”. Ez a szabad mandátum, ott alkalmazzák, ahol profi a képviselő, ez a munkája. Am mindez magasrendű erkölcsiséget feltételez. Elképzelhető e rendszer Magyarországon is, de ehhez meg kell változnia a mandátum jellegének és a képviselők összetételének is. Nálunk személyükben alkalmatlan képviselők is vannak a Parlamentben.

● ● ●

— Nagy vihart kavart Király Zoltán azon indítványa, hogy Bős-Nagyvárosról felállva szabázzanak a honatyaik. Tényleg olyan egyedi megoldás ez?

— Egyáltalán nem. A nyílt és titkos szavazásnak rengeteg módja van. Nálunk a kézfelemelés alakult ki, de másutt bevett gyakorlat a felállással való szavazás is, ami személyesebb jellegű. Király Zoltán ismerte ezt, a többiek nem, ezért háborodtak úgy fel.

— Ön szerint miért engedte a Parlament, hogy a kerekasztal helyette döntsön a rá tartozó kérdésekben, vagyis hogy „packázzon” vele?

— A jelenlegi Parlament nincs olyan színvonalon, hogy ezt meg tudná akadályozni. Már régen fel kellett volna oszlatnia önmagát — de ezt sem lehet elvárni tőle, pontosan azért, mert nem látja be önnön alkalmatlanságát.

Stein Zoltán

Hídfestők

Hidak. Már a gyermekek fantáziáját is megmozgatják. Szerintük nincs is kisebb híd, csak nagyon nagy és óriási létezik. Még azt is tudják, hogy a hidak valamit mindig összekötnek, hegyeket, folyópartokat. A felnőttek ismernek olyanokat is, amelyek országokat, sőt földrészeket kötnek össze. Aludni is lehet alattuk, és erre mindenkinél egyenlő joga van. Persze, ennek nem kell igazán örülni. A hidak ékszernek, jelképeknek egy-egy városnak, s ha fényük megkopik, újból és újból letöröljük róluk a port...

Aki gyakrabban jár Szeged és Hódmezővásárhely között, megszokta már a kisebb-nagyobb időközönként helyét változtató állványerdőt az algyői vasúti hidon. Az ég és a víz között egyensúlyozó, furcsa öltözötű alakok nyomán fokozatosan öltözik vadonatúj acélszürke ruhába a böhöm vasszerkezet. Aki nemcsak a közúti hidról kíséri figyelemmel a változást, hanem vonattal robog át időről időre, már arckokat is megjegyezhetett. Tizen sincsenek. Jobbára fiatal emberek, húsz-harminc közöttiek. Nem hűségesekek. A közelmúlt októbert idező, esős hetén többször is árva maradt a vízesőpektől csillogó állványzat. Hét végére minden felszáradt. Fótörporter kollégánommal pénteken már szikrázó napsütésben kereshettük fel a hídfestőket.

— Igazából csak a szeptembert és a májust szeretjük — kezdi Magyar Károly választott „művészeti vezető”, a többi hónapban

izzadunk, vagy éppen didergünk.

— Régen mozdult utoljára az állványzat...

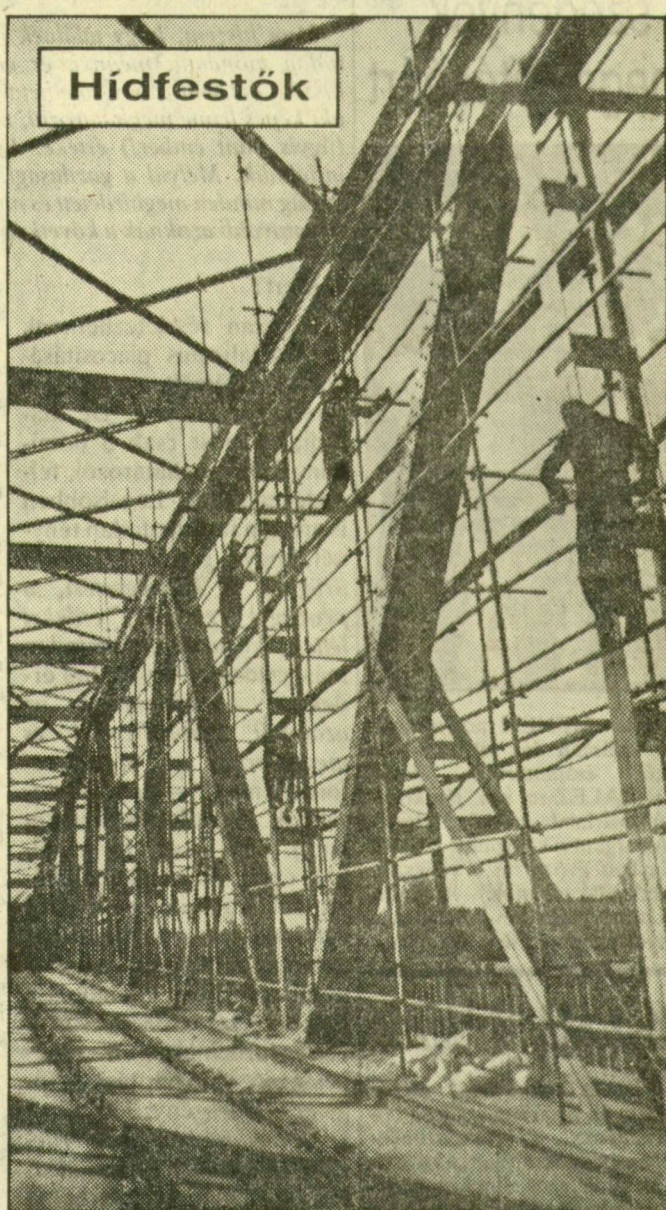
— Ez a meder feletti rész a legmagasabb, és 60 méter hosszúságot fogunk be egyszerűen. Gyakorlatilag csak a híd külső oldalán állványozhatunk a kicsi oldaltávoltság miatt. A belső felén dolgozva, a csövekbe kapaszkodva, szinte csak az egyik kezünket használhatjuk.

— Hányszor kell visszateretni egy-egy pontra?

— Ötször-hatször. Lakkbenzines lemosás, homokszórás, korrózióvédelem. A műniumot például csak esetleg lehet felkenni, a magas ólomtartalom miatt. Ezt követi az alapozóréteg és a fedőzománc.

— Az utóbbiak már szórópisztollyal?

— Napi harminc kilógrammot is elfúj egy-egy ember, gyakran öten is csi-

Somogyi Károlyné felvétele

náljuk egyszerre. Mindehhez hozzá kell adni az állandó bujkálást, mászást és kaspaszkodást.

— Mikor fejeződik be a munka? — kérdezem Kovács Gábort, a Mikrokor Kft. csoportvezetőjét.

— Ha az időjárás nem szól nagyon közbe, jövő márciusra, áprilisra elköltjük a MÁV 19 millióját. Egyébként hamarosan lemegyünk a hid alá. Ez a munka kevésbé látványos, de korántsem a legkönnyebb része.

— Mennyi jut a milliókból a dolgozóknak?

— Az alap 7-12 ezer forint között változik, erre jön háromhavonta a prémium. Ez jó esetben körülbelül megegyezik az alapfizetéssel, természetesen bruttóban. Téli persze gyengébben keresünk, nem mindig van igazán jól fizető belső munka.

— Szóval, nemcsak hidakat festenek?

— Egy másik csapatunk éppen a legett Rákóczi téri csarnokot festi Budapesten.

— Nem olyan ördögös dolog ez, sajnos, már néhány amatőr is otthonosan mozog itt. A közelmúltban 11 palló tűnt el magáról az állványról. Darabja kétezer forint.

Lassan mindenki lejön a magasból, lekerül a fejről a vállig erős sisapka. A szemek körül tizforintos nagyságú szürke festékfolt, a szempilla négy-öt csomóba összeragadva. Nem lehet irigyelni őket augusztusban, amikor nyakig felöltözve küszködnek a tűzőnapon, miközben látótávolság-

ban talpig pucér hölgyek és urak csobbannak időről időre a hús hullámokba. Szerecsérek, a sörösüveg párbévonata ilyen kis távolságból sem látszik.

— Mikor fejeződik be a munka? — kérdezem Kovács Gábort, a Mikrokor Kft. csoportvezetőjét.

— Ha az időjárás nem szól nagyon közbe, jövő márciusra, áprilisra elköltjük a MÁV 19 millióját. Egyébként hamarosan lemegyünk a hid alá. Ez a munka kevésbé látványos, de korántsem a legkönnyebb része.

— Mennyi jut a milliókból a dolgozóknak?

— Az alap 7-12 ezer forint között változik, erre jön háromhavonta a prémium. Ez jó esetben körülbelül megegyezik az alapfizetéssel, természetesen bruttóban. Téli persze gyengébben keresünk, nem mindig van igazán jól fizető belső munka.

— Szóval, nemcsak hidakat festenek?

— Egy másik csapatunk éppen a legett Rákóczi téri csarnokot festi Budapesten.

Nem olyan ördögös dolog ez, sajnos, már néhány amatőr is otthonosan mozog itt. A közelmúltban 11 palló tűnt el magáról az állványról. Darabja kétezer forint.

Lassan mindenki lejön a magasból, lekerül a fejről a vállig erős sisapka. A szemek körül tizforintos nagyságú szürke festékfolt, a szempilla négy-öt csomóba összeragadva. Nem lehet irigyelni őket augusztusban, amikor nyakig felöltözve küszködnek a tűzőnapon, miközben látótávolság-

Kovács András

Veszteség után még prémium is?

A Csongrád Megyei Tanács terv- és munkaügyi osztályának vezetője a VII. ötéves terv teljesítéséről és a VIII. tervciklus előkészítéséről tájékoztatta tegnap az szmt elnökséget. A megyei neb elnökhelyettese a munkahelyi szociális és kulturális ellátás helyzetét elemző vizsgálatuk tapasztalatait ismertette meg az elnökségi ülésen részt vevőket. (E két témára akkor térünk ki részletesebben lapunkban, ha a megyei tanács, illetve a neb tárgyalja.)

A Szakszervezetek Csongrád Megyei Tanácsának elnökségi tagjai a vezetői pré-

miumok megítélésével kapcsolatban az utóbbi hónapokban kialakult helyzetet is értékelték. Megállapodtak abban, hogy ez ügyben a gazdasági kamarával felvéve a kapcsolatot, hiteles információkat szereznek be. Az 1987 végén kiadott ÁBMH-rendelet az elnökség véleménye szerint nem vált be, a rossz konstrukciót a valós teljesítményekre alapozva kellene megváltoztatni. Nem érthetnek egyet a szakszervezetek azzal a megoldással, hogy a vezetői prémiumok rendszerét elválasztják az érdekelttség rendszerétől, illetve, hogy veszteséges vállalatok vezetői kaphassanak prémiumot.

Beruházásra 100 milliárd

Az állami szektorban, az első félévben 97,5 milliárd forintot ruháztak be, ez 21 százalékkal haladja meg az előző év azonos időszakában teljesített beruházások összegét — ez derült ki az Állami Fejlesztési Intézet jelentéséből. Az állami szektor 1989. évi beruházásainak színvonalát a népgazdasági terv 286-289 milliárd forintban határozta meg; év közben a tervet módosították, ezek szerint a beruházások összege 284-287 milliárd forintot ér el az év végéig.

A központi nagyberuházások ráfordításait egész évre a termélmódosítás 11,1 milliárd forintban jelölte meg, az év első felében ebből 6,1 milliárd forintot költöttek el népgazdasági szinten.